

TUBERKULINO MĖGINIŲ ATLIKIMO MASTŲ LIETUVOJE APŽVALGA UŽ 2022 METUS

1. ĮVADAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. rugpjūčio 6 d. įsakymu Nr. 399 „Dėl tuberkulino mėginių atlikimo ir statistinės ataskaitos formos Nr. 9 „Tuberkulino mėginių atlikimo statistinė ataskaita“ patvirtinimo“, Lietuvoje kiekvienais metais turi būti atliekamas tuberkulino mėginys (TM) visiems vaikams prieš pradėdant lankyti mokyklą (6 ar 7 metų amžiaus) ir 0–17 m. vaikams, priklausantiems šioms rizikos grupėms: neskiepytiems nuo tuberkuliozės (TB), bendraujantiems su sergančiais tuberkulioze (šeimoje, kolektyve), dažnai sergantiems viršutinių kvėpavimo takų ligomis, sergantiems lėtinėmis ligomis, gydomiems kortikosteroidais, infekuotiems žmogaus imunodeficito virusu (ŽIV) arba esant kitoms imunodeficitinėms būklėms, vaikams iš socialinės rizikos šeimų, gyvenantiems sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, vaikų globos namuose, internatuose, pensionatuose, migrantams.

TM apimčių vertinimo rezultatų suminiai duomenys teikiami patvirtintoje statistinės ataskaitos formoje Nr. 9 „Tuberkulino mėginių atlikimo statistinė ataskaita (metinė)“, nurodant vaikų, kuriems reikėjo atlikti TM, kuriems jis buvo atliktas, kuriems buvo nustatytas teigiamas TM, kurie buvo nukreipti specialisto konsultacijai (ftiziatro, pulmonologo), kuriems buvo diagnozuota TB (A15–19 pagal TLK-10-AM) ir atvira TB forma (A15.0-15.2, 15.5 pagal TLK-10-AM), skaičių.

2. TUBERKULINO MĖGINIŲ ATLIKIMO 2022 M. APIMTYS

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro duomenimis, 2022 m. 51 973 vaikams reikėjo atlikti TM. Iš jų – 33 406 vaikams prieš pradėdant lankyti mokyklą (6 ar 7 metų amžiaus) ir 18 567 vaikams, kurie priklausė rizikos grupėms. 2022 m. TM buvo atliktas 27 888 vaikams (arba 53,7 proc. vaikų, kuriems TM turėjo būti atliktas), iš jų 21 511 vaikų prieš pradėdant lankyti mokyklą ir 6377 vaikams, priklausantiems rizikos grupėms. Teigiamas TM buvo nustatytas 1138 vaikams (4,1 proc. visų ištirtų vaikų), 1069 vaikai buvo nusiųsti specialisto konsultacijai dėl tolimesnio ištyrimo. 2022 m. iš viso Lietuvoje TB (A15-19 pagal TLK-10-AM) buvo diagnozuota 23 vaikams (2,0 proc. vaikų, kuriems buvo nustatytas teigiamas TM), iš jų 6 vaikams nustatyta atvira tuberkuliozės forma (A15.0 -15.2, 15.5 pagal TLK-10-AM) (1 lentelė).

1 lentelė. 2022 m. Tuberkulino mėginių atlikimo statistinė ataskaita Nr. 9 – sveikata (metinė)

Vaikų grupės	Vaikų, kuriems reikia atlikti tuberkulino mėginį, skaičius	Vaikų, kuriems atliktas tuberkulino mėginys, skaičius	Vaikų, kuriems nustatytas teigiamas tuberkulino mėginys, skaičius	Vaikų, kurie nusiųsti konsultuoti pas specialistą, skaičius	Vaikų, kuriems diagnozuota tuberkuliozė (A15-19 pagal TLK-10-AM), skaičius	Vaikų, kuriems diagnozuota atviros formos tuberkuliozė (pagal TLK-10-AM A15.0-15.2, 15.5), skaičius
Vaikai prieš pradėdant lankyti mokyklą (6 ar 7 metų amžiaus)	33406	21511	586	554	5	1
Rizikos grupės:	x	x	x	x	x	x
Neskiepyti nuo tuberkuliozės	2441	394	1	0	0	0
Bendraujantys su sergančiais	676	590	154	147	12	3

tuberkuloze (šeimoje, kolektyve)						
Dažnai sergantys viršutinių kvėpavimo takų ligomis	5766	2537	214	226	0	0
Sergantys lėtinėmis ligomis	5529	1177	102	72	2	0
Gydomi kortikosteroidais	323	67	0	0	0	0
Infekuoti žmogaus imunodeficitu virusu arba kitos imunodeficitinės būklės	20	8	2	2	2	2
Iš socialinės rizikos šeimų	2089	1024	43	34	0	0
Gyvenantys sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, vaikų globos namuose, internatuose, pensionuose	441	226	15	15	0	0
Migrantai	1282	354	21	19	2	0
Iš viso	51973	27888	1138	1069	23	6

3. TUBERKULINO MĖGINIŲ ATLIKIMO VAIKAMS PRIEŠ PRADEDANT LANKYTI MOKYKLĄ (6 AR 7 METŲ AMŽIAUS) APIMTYS IR VERTINIMO REZULTATAI

2022 m. buvo užregistruoti 33 406 vaikai prieš pradedant lankyti mokyklą (6 ar 7 metų amžiaus), kuriems reikėjo atlikti TM. Jis buvo atliktas 21 511 vaikų arba 64,4 proc. 2022 m. teigiamos TM reakcijos nustatytos 586 vaikams (2,7 proc. visų ištirtų prieš pradedant lankyti mokyklą vaikų), iš jų TB (A15-19 pagal TLK-10-AM) buvo diagnozuota 5 vaikams, iš kurių vienam atviros formos TB (A15.0 -15.2, 15.5 pagal TLK-10-AM) (2 lentelė).

2 lentelė. Vaikų prieš pradedant lankyti mokyklą (6 ar 7 metų amžiaus) tuberkulino mėginių atlikimo ir vertinimo rezultatai 2022 m.

Vaikai, kuriems atliktas TM (proc.)	Vaikai, kuriems nustatytas teigiamas TM (proc.)	Vaikai, kuriems diagnozuota TB (proc.)	Vaikai, kuriems diagnozuota atviros formos TB (proc.)
64,4	2,7	0,9	0,2

2022 m. duomenimis, didžiausias procentas vaikų prieš pradedant lankyti mokyklą buvo ištirtas Šiaulių, Telšių, Alytaus, Marijampolės ir Utenos apskrityse, mažiausias – Tauragės ir Panevėžio apskrityse. Didžiausias procentas užsikrėtusiųjų (teigiamas TM) nustatytas – Vilniaus apskrityje, mažiausias – Alytaus, Šiaulių ir Klaipėdos apskrityse. Vienas TB atvejis buvo nustatytas Vilniaus

apskirtyje ir keturi atvejai – Klaipėdos apskrityje. Atviros formos TB buvo diagnozuota Klaipėdos apskrityje (3 lentelė).

3 lentelė. Vaikų prieš pradėdant lankyti mokyklą (6 ar 7 metų amžiaus) tuberkulino mėginių atlikimo apimtys ir vertinimo rezultatai apskrityse 2022 m.

Apskritys	Vaikų, kuriems reikia atlikti TM, skaičius	Vaikų, kuriems atliktas TM		Vaikų, kuriems nustatytas teigiamas TM		Vaikų, kuriems diagnozuota TB, skaičius	Vaikų, kuriems diagnozuota atviros formos TB, skaičius
		skaičius	dalis, proc.	skaičius	dalis, proc.		
Alytaus	1227	963	78,5	10	1,0	0	0
Kauno	7116	4318	60,7	81	1,9	0	0
Klaipėdos	4249	2754	64,8	33	1,2	4	1
Marijampolės	1287	1039	80,7	19	1,8	0	0
Panevėžio	2227	1244	55,9	29	2,3	0	0
Šiaulių	2606	1964	75,4	20	1,0	0	0
Tauragės	1013	520	51,3	13	2,5	0	0
Telšių	1350	1032	76,4	16	1,6	0	0
Utenos	974	828	85,0	18	2,2	0	0
Vilniaus	11357	6849	60,3	347	5,1	1	0
Lietuvoje	33406	21511	64,4	586	2,7	5	1

4. TUBERKULINO MĖGINIŲ ATLIKIMO RIZIKOS GRUPIŲ VAIKAMS APIMTYS 2022 M.

2022 m. iš viso buvo užregistruoti 18 567 vaikai, kurie priklausė įvairioms rizikos grupėms ir kuriems reikėjo atlikti TM tyrimus. TM buvo atlikti 6377 (34,3 proc.) vaikams. Teigiamas TM buvo nustatytas 552 vaikams (8,7 proc. visų ištirtų rizikos grupės vaikų), TB buvo diagnozuota 18 vaikų, iš jų atviros formos TB – 5 vaikams.

2022 m. didžiausios rizikos grupės buvo vaikai, dažnai sergantys viršutinių kvėpavimo takų ligomis ir sergantys lėtinėmis ligomis. Jose buvo užregistruoti 11 295 vaikai (60,8 proc. visų rizikos grupėms priklausančių vaikų), kuriems reikėjo atlikti TM tyrimus. Didžiausias procentas ištirtų vaikų, kurie priklausė rizikos grupėms, buvo bendraujantys su sergančiais TB (87,3 proc.). Daugiausia teigiamų TM buvo nustatyta tarp vaikų, kurie bendravo su sergančiais TB (26,1 proc.) ir tarp vaikų, infekuotų ŽIV arba esančių kitos imunodeficitinės būklės (25,0 proc.). Daugiausia TB atvejų nustatyta tarp vaikų, kurie bendravo su sergančiais TB (12 atvejų arba 66,7 proc. visų TB atvejų, nustatytų rizikos grupėse) (4 lentelė).

VAIKAI, NESKIEPYTI NUO TUBERKULIOZĖS

Lietuvoje įvairaus amžiaus vaikų, neskiepytų nuo TB, 2022 m. buvo užregistruota 2441 (13,1 proc. visų rizikos grupėms priklausančių vaikų). TM buvo atliktas 394 vaikams (16,1 proc. neskiepytų nuo TB vaikų), kuriems jis turėjo būti atliktas. Teigiama TM reakcija buvo nustatyta 1 vaikui (0,3 proc. vaikų, kuriems buvo atliktas tyrimas šioje rizikos grupėje), TB diagnozuota nebuvo (4 lentelė).

VAIKAI, BENDRAUJANTYS SU SERGANČIAIS TUBERKULIOZE (ŠEIMOJE, KOLEKTYVE)

2022 m. duomenimis, vaikų, bendravusių su sergančiais TB (šeimoje, kolektyve), buvo užregistruota 676 (3,6 proc. visų rizikos grupėms priklausančių vaikų). TM buvo atliktas 590 vaikų (87,3 proc. visų šios rizikos grupės vaikų). Teigiamas TM nustatytas 154 vaikams (26,1 proc. visų šioje rizikos grupėje ištirtų vaikų), 12 vaikų diagnozuota TB, 3 vaikams diagnozuota atviros formos TB (4 lentelė).

VAIKAI, DAŽNAI SERGANTYS VIRŠUTINIŲ KVĖPAVIMO TAKŲ LIGOMIS

2022 m. buvo užregistruoti 5766 vaikai (31,1 proc. visų rizikos grupėms priklausančių vaikų), dažnai sergantys viršutinių kvėpavimo takų ligomis. TM buvo atliktas 2537 vaikams (44,0 proc. visų šioje rizikos grupėje esančių vaikų). Teigiamas TM nustatytas 214 vaikų (8,4 proc. visų šioje rizikos grupėje ištirtų vaikų), TB diagnozuota nebuvo (4 lentelė).

VAIKAI, SERGANTYS LĖTINĖMIS LIGOMIS

2022 m. buvo užregistruoti 5529 vaikai (29,8 proc. visų rizikos grupėms priklausančių vaikų), kurie sirgo lėtinėmis ligomis. TM buvo atliktas 1177 vaikams (21,3 proc. visų šioje rizikos grupėje esančių vaikų), iš jų teigiamas TM nustatytas 102 vaikams (8,7 proc. visų šioje rizikos grupėje ištirtų vaikų), dviem vaikams diagnozuota TB (4 lentelė).

VAIKAI, GYDOMI KORTIKOSTEROIDAIŠ

2022 m. buvo užregistruoti 323 vaikai (1,7 proc. rizikos grupėms priklausančių vaikų), kurie buvo gydomi kortikosteroidais, iš jų 67 vaikams (20,7 proc. visų šioje rizikos grupėje esančių vaikų) buvo atliktas TM tyrimas. Teigiamų TM nustatyta ir TB diagnozuota nebuvo (4 lentelė).

VAIKAI, INFEKUOTI ŽMOGAUS IMUNODEFICITO VIRUSU ARBA ESANTYS KITOS IMUNODEFICITINĖS BŪKLĖS

2022 m. buvo užregistruota 20 vaikų, infekuotų ŽIV arba esančių kitos imunodeficitinės būklės. Iš jų 8 vaikams atliktas TM, 2 vaikams nustatytas teigiamas TM ir diagnozuota TB (4 lentelė).

VAIKAI IŠ SOCIALINĖS RIZIKOS ŠEIMŲ

2022 m. buvo užregistruoti 2089 vaikai (11,3 proc. visų rizikos grupėms priklausančių vaikų) iš socialinės rizikos šeimų, kuriems reikėjo atlikti TM. Iš jų 1024 vaikams (49,0 proc. visų šioje rizikos grupėje esančių vaikų) buvo atliktas TM tyrimas. Teigiamos reakcijos užregistruotos 43 vaikams (4,2 proc. visų šioje rizikos grupėje ištirtų vaikų). TB diagnozuota nebuvo (4 lentelė).

VAIKAI, GYVENANTYS SUTRIKUSIO VYSTYMOŠI KŪDIKIŲ NAMUOSE, VAIKŲ GLOBOS NAMUOSE, INTERNATUOSE, PENSIONATUOSE

2022 m. buvo užregistruotas 441 vaikas, gyvenantis sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, vaikų globos namuose, internatuose ar pensionatuose, jie sudarė 2,4 proc. visų rizikos grupėms priklausančių vaikų. Iš jų 226 vaikams (51,2 proc. visų šioje rizikos grupėje esančių vaikų) buvo atliktas TM tyrimas. Teigiamos reakcijos nustatytos 15 vaikų (6,6 proc. visų šioje rizikos grupėje ištirtų vaikų). TB diagnozuota nebuvo (4 lentelė).

MIGRANTAI

2022 m. Lietuvoje buvo užregistruoti 1282 migrantų vaikai (6,9 proc. visų rizikos grupėms priklausančių vaikų), kuriems reikėjo atlikti TM tyrimus. Iš jų 354 vaikams (27,6 proc. visų šioje rizikos grupėje esančių vaikų) buvo atlikti TM, teigiama reakcija buvo nustatyta 21 vaikui (5,9 proc. visų šioje rizikos grupėje ištirtų vaikų). Dviem vaikams diagnozuota TB (4 lentelė).

4 lentelė. Vaikų, priklausančių rizikos grupėms, tuberkulino mėginių atlikimo apimtys 2022 m. ir vertinimo rezultatai

Rizikos grupės	Vaikų, kuriems reikia atlikti TM, skaičius	Vaikų, kuriems atliktas TM		Vaikų, kuriems nustatytas teigiamas TM		Vaikų, kuriems diagnozuota TB, skaičius	Vaikų, kuriems diagnozuota atviros formos TB, skaičius
		skaičius	dalis, proc.	skaičius	dalis, proc.		
Neskiepyti nuo tuberkuliozės	2441	394	16,1	1	0,3	0	0
Bendraujantys su sergančiais TB	676	590	87,3	154	26,1	12	3
Dažnai sergantys viršutinių kvėpavimo takų ligomis	5766	2537	44,0	214	8,4	0	0
Sergantys lėtinėmis ligomis	5529	1177	21,3	102	8,7	2	0
Gydomi kortikosteroidais	323	67	20,7	0	0,0	0	0
Infekuoti ŽIV arba kitos imunodeficitinės būklės	20	8	40,0	2	25,0	2	2
Iš socialinės rizikos šeimų	2089	1024	49,0	43	4,2	0	0
Gyvenantys sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, vaikų globos namuose, internatuose, pensionatuose	441	226	51,2	15	6,6	0	0
Migrantai	1282	354	27,6	21	5,9	2	0
Iš viso Lietuvoje	18567	6377	34,3	552	8,7	18	5

2022 m. didžiausias procentas vaikų, priklausančių rizikos grupėms, buvo ištirtas Utenos, Marijampolės ir Alytaus apskrityse, mažiausias – Vilniaus ir Panevėžio apskrityse. Didžiausias procentas užsikrėtusių (teigiamas TM) vaikų nustatytas – Marijampolės, Kauno, Vilniaus, mažiausias – Alytaus, Utenos, Telšių, Klaipėdos ir Šiaulių apskrityse, o Panevėžio apskrityje tokių atvejų nenustatyta. TB atvejai nustatyti Kauno (3 atvejai), Šiaulių (3), Utenos (1), Vilniaus (11) apskrityse. Atviros formos TB diagnozuota Kauno (1) ir Vilniaus (3) apskrityse (5 lentelė).

5 lentelė. Vaikų, priklausančių rizikos grupėms, tuberkulino mėginių atlikimo apimtys 2022 m. ir vertinimo rezultatai apskrityse

Apskritys	Vaikų, kuriems reikia atlikti TM, skaičius	Vaikų, kuriems atliktas TM		Vaikų, kuriems nustatytas teigiamas TM		Vaikų, kuriems diagnozuota TB, skaičius	Vaikų, kuriems diagnozuota atviros formos TB, skaičius
		skaičius	dalis, proc.	skaičius	dalis, proc.		
Alytaus	574	318	55,4	4	1,3	0	0
Kauno	5163	2558	49,5	300	11,7	3	1
Klaipėdos	1928	582	30,2	23	4,0	0	0
Marijampolės	356	213	59,8	39	18,3	0	0
Panevėžio	1146	104	9,1	0	0,0	0	0
Šiaulių	1575	718	45,6	31	4,3	3	1
Tauragės	802	179	22,3	15	8,4	0	0
Telšių	463	184	39,7	7	3,8	0	0
Utenos	422	357	84,6	10	2,8	1	0
Vilniaus	6138	1164	19,0	123	10,6	11	3
Lietuvoje	18567	6377	34,3	552	8,7	18	5

IŠVADOS

- 2022 m. TM buvo atliktas 53,7 proc. vaikų, kuriems jis turėjo būti atliktas. Iš jų 21 511 (77,1 proc.) vaikų prieš pradėdant lankyti mokyklą (6 ar 7 metų amžiaus) ir 6377 (22,9 proc.) vaikams, priklausantiems įvairioms rizikos grupėms.
- Iš visų 27 888 ištirtų vaikų teigiamas TM nustatytas 1138 vaikams (4,1 proc. visų ištirtų). Iš jų: 586 vaikams prieš pradėdant lankyti mokyklą (2,7 proc. visų ištirtų vaikų prieš pradėdant lankyti mokyklą) ir 552 vaikams, priklausantiems rizikos grupėms (8,7 proc. visų ištirtų rizikos grupėms priklausančių vaikų).
- 2022 m. iš viso Lietuvoje TB buvo diagnozuota 23 vaikams, 6 vaikams nustatyta atviros formos TB. 5 TB atvejai buvo diagnozuoti vaikams prieš pradėdant lankyti mokyklą ir 18 vaikų, priklausantiems rizikos grupėms (atitinkamai 21,7 proc. ir 78,3 proc. visų TB diagnozuotų atvejų). Atviros formos TB buvo diagnozuota vaikui prieš pradėdant lankyti mokyklą ir 5 vaikams, priklausantiems rizikos grupėms.
- 2022 m. didžiausios rizikos grupės buvo vaikai, dažnai sergantys viršutinių kvėpavimo takų ligomis ir sergantys lėtinėmis ligomis. Jose buvo užregistruoti 11 295 vaikai (60,8 proc. visų rizikos grupėms priklausančių vaikų), kuriems reikėjo atlikti TM tyrimus.
- Didžiausią dalį ištirtų vaikų, kurie priklausė rizikos grupėms, sudarė vaikai, bendraujantys su sergančiais TB (87,3 proc.).
- Daugiausia teigiamų TM buvo nustatyta tarp vaikų, kurie bendravo su sergančiais TB (26,1 proc.) ir tarp vaikų, infekuotų ŽIV arba esančių kitos imunodeficitinės būklės (25,0 proc.).
- Daugiausia TB atvejų diagnozuota tarp vaikų, kurie bendravo su sergančiais TB (12 atvejų arba 66,7 proc. visų TB atvejų nustatytų rizikos grupėse).